

ΜΑΡΙΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΧΑΤΖΗ-ΓΩΑΝΝΟΥ

ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΚΑΠΕΤΑΝΙΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΑΝΑΤΥΠΟ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΜΝΗΜΩΝ» άρ. 9

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

*Μελέτες στη Μνήμη
τῆς Δέσποινας Θεμελῆ-Κατηφόρη*

ΑΘΗΝΑ 1994

ΜΑΡΙΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΧΑΤΖΗ-ΓΙΩΑΝΝΟΥ

ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΚΑΠΕΤΑΝΙΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οι σκέψεις που διατυπώνονται εδώ έχουν συναισθηματικό και έπιστημονικό έναυσμα. Η ιστορία των θαλασσιών επιχειρήσεων των πρώτων μετεπαναστατικών χρόνων άπασχόλησε γόνιμα για πολλά χρόνια τή Δέσποινα Θεμελῆ-Κατηφόρη. Σ' αὐτήν τή μελέτη διατυπώνονται σκέψεις και έρωτήματα γύρω από τὸ χαρακτήρα τῆς δραστηριότητας τοῦ έμποροκαπετάνιου πρὶν και μετά τήν Έπανάσταση τοῦ 1821 και τίς αλλαγές που έφεραν οι καινούριες συνθήκες στή «θαλασσεμπορία», δηλαδή σέ μιὰ από τίς παλαιότερες και έπικερδέστερες επιχειρήσεις τοῦ ὑπόδουλου έλληνισμοῦ.

Τὸ πρόβλημα που μάς άπασχολεῖ εδώ έχει σχέση με τήν εξέλιξη τῆς έπαγγελματικῆς δραστηριότητας των έμποροκαπετάνιων. Είναι γνωστὴ ἡ πορεία ανάπτυξης και παρακμῆς τῆς έμπορικῆς ναυτιλίας από τὸν 18ο αἰ. ἔως τὸ 1821. Με κύριους τόπους έκκίνησης τήν Ὑδρα, τίς Σπέτσες και τὰ Ψαρά ἡ έλληνικὴ ναυτιλία αναπτύσσεται έκμεταλλευόμενῃ τῆ διεθνή συγκυρία και στή συνέχεια γνωρίζει μιὰ σταδιακὴ παρακμὴ με κορύφωση τήν τελευταία δεκαετία πρὶν από τήν Έπανάσταση. Τὸ 1821 τὰ έλληνικὰ πληρώματα και καράβια μετατρέπονται σέ μεγάλο βαθμὸ σέ πολεμικὸ ναυτικὸ· οἱ άπώλειες και οἱ καταστροφές κατὰ τή διάρκεια τοῦ πολέμου τῆς ανεξαρτησίας έπληξαν και τὰ τρία κύρια ναυτικὰ κέντρα: Ὑδρα, Σπέτσες, Ψαρά. Ὑπολογίζεται ότι μόνο τὸ 1/5 από τὰ προεπαναστατικὰ καράβια ξανακυκλοφόρησαν μετεπαναστατικὰ ὡς έμπορικά¹.

Τὸ ναυτικὸ που συμμετεῖχε στὸν Ἀγώνα ὑπολογίζεται σέ 200 περίπου καράβια. Έκτὸς από τὰ προεπαναστατικὰ έμπορικὰ καράβια ναυπηγήθηκαν

1. Βλ. Β. Κρεμμυδάς, «Η οικονομικὴ κρίση στὸν έλλαδικὸ χῶρο στίς άρχές τοῦ 19ου αἰώνα και οἱ έπιπτώσεις της στήν Έπανάσταση τοῦ 1821», *Μνήμων*, 6 (1976-1977) 16-33. Γ. Λεονταρίτης, *Έλληνικὴ Έμπορικὴ Ναυτιλία (1453-1850)*, Ἀθήνα 1983. Κ. Παπαθανασόπουλος, *Έλληνικὴ Έμπορικὴ Ναυτιλία (1853-1856)*, Ἀθήνα 1983, 25-29.

και καταδρομικά που ταξίδευαν συγχρόνως και ως έμπορικά². Μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους ή ελληνική ναυτιλία διακρίνεται πλέον στην έμπορική ναυτιλία και στο πολεμικό ναυτικό. Η ιστορία του πολεμικού ναυτικού δεν μās είναι γνωστή, φαίνεται όμως ότι το πολεμικό ναυτικό συγκροτήθηκε με δυσκολία. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1867 ακόμη ο παλαιάμαχος ψαριανός αγωνιστής Κωνσταντίνος Νικόδημος κυκλοφόρησε στην Αθήνα το φυλλάδιο: «Σκέψεις περί ναυτικής δυνάμεως τής Ελλάδος» με κύριο μήνυμα την ανάγκη να δημιουργηθεί έθνικός στόλος. Μια κεντρική έπιτροπή στην Αθήνα θα είχε την ευθύνη να συγκεντρώσει χρηματικές εισφορές για την απόκτηση πλοίων και την εκπαίδευση των αξιωματικών, καθώς οι αξιωματικοί του εθνικού στόλου ήταν λίγοι σε αριθμό. Ο ίδιος ο Νικόδημος διαπίστωνε ότι από το 1834 είχαν βαθμοφορηθεί αρκετοί ναυτικοί, εκτός από εκείνους που ανήκαν «στη μεγάλη γενιά των αγωνιστών». Πρόκειται για τη γνωστή και από άλλες άντεγκλήσεις και διεκδικήσεις υπόθεση των αγωνιστών.

Μετά τη δημιουργία του ελληνικού κράτους δεν εύνοείται πλέον ή οικονομική ανάπτυξη τοπικών αυτόνομων περιοχών, όπως είχε παρατηρηθεί κατά την τούρκοκρατία με βάση ανάπτυξης την ναυτιλία στην Ύδρα, ή τη βιοτεχνία στα Αμπελάκια. Συγκεκριμένο παράδειγμα αποτελεί ή γρήγορη προκαπιταλιστική διαδικασία συσσώρευσης κεφαλαίου από τους έμποροκαπετάνιους των κύριων προεπαναστατικών ναυτικών κέντρων. Μια θεσμική αρχεϊακή πηγή της περιόδου βεβαιώνει την «αυτόνομία» του υδραϊκού έμποροναυτιλιακού κεφαλαίου³. Η Όλγα Κατσιαρδή-Hering δίνει μια εικόνα της κίνησης ελληνικών караβιών με γραικο-οθωμανική σημαία προς την Τεργέστη: την περίοδο 1781-1788 υδραίοι καπετάνιοι, σε μεγάλη πλειοψηφία, ταξιδεύουν προς την Τεργέστη έμπορευόμενοι κυρίως για δικό τους λογαριασμό. Η ίδια πρακτική παρατηρείται και λίγο αργότερα, όταν πλέον έχει μεγαλώσει ή συμμετοχή των ελλήνων εμπόρων της παροικίας της Τεργέστης στις έμπορικές ναυλώσεις⁴. Είναι φανερό ότι οι υδραίοι έμποροκαπετάνιοι έλέγχουν σημαντικό κομμάτι των έμπορικών μεταφορών. Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό κέρδους των υδραϊκών караβιών υπολογίζεται από τον Β. Κρεμμυδά στα χρόνια 1810-1812 περίπου στο 91% του κεφαλαίου, ενώ στη συνέχεια μειώνεται σημαντικά με τη λήξη των ναπολεόντειων πολέμων⁵.

2. Κ. Παπαθανασόπουλος, *Ελληνική Έμπορική Ναυτιλία...*, 29 και Δέσποινα Θεμελιή-Κατηφόρη, παρέμβαση στην ένότητα Α. Tenenti, «Risque et Sécurité: Course et assurance entre Levant et Ponent du Bas Moyen âge à l'époque moderne», στο: *Economies Méditerranéennes. Equilibres et Intercommunications XIIIe-XIXe s.*, τ. 1, Αθήνα 1985, 539.

3. Όλγα Κατσιαρδή-Hering, «Η αυστριακή πολιτική και ή ελληνική ναυσιπλοΐα (1750-1800 περίπου)», *Παρουσία*, 5 (1987) 445-537.

4. Στο ίδιο, 471-478.

5. Β. Κρεμμυδάς, «Η οικονομική κρίση...», 24.

Θὰ μπορούσαμε νὰ ὑποθέσουμε ὅτι ἡ συγκυρία τῆς προεπαναστατικῆς οἰκονομικῆς κρίσης τοῦ παραδοσιακοῦ ναυτεμπορικοῦ κόσμου βρῆκε μιὰ θετικὴ λύση μὲ τὴν κήρυξη τῆς ἐλληνικῆς ἐπανάστασης. Ἡ πρόσκαιρη μετατροπὴ σὲ πολεμικὸ ναυτικὸ τῶν παλαιῶν ἐμποροκαπετάνιων ἐξομάλυνε τὴν προσαρμογὴ τους στοὺς νέους οἰκονομικοὺς ὄρους. Δὲν ἔχει ἐρευνηθεῖ ἀκριβῶς τὸ πόσοι καὶ ποιοὶ ἀπὸ τοὺς προεπαναστατικοὺς ἐμποροκαπετάνιους συνέχισαν καὶ μετὰ τὴ συμμετοχὴ τους στὸν Ἄγωνα νὰ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους στὸ κρατικὸ πιά πολεμικὸ ναυτικὸ. Τὸ πιθανότερο ὡστόσο εἶναι ὅτι οἱ περισσότεροι καὶ νεότεροι ἐπέστρεψαν στὶς ἐμπορικὲς μεταφορές. Πάντως, μετὰ τὴν ἐλληνικὴ ἐπανάσταση ὁ χῶρος ὅπου προεπαναστατικὰ εἶχε παρατηρηθεῖ ὁ μηχανισμὸς συγκρότησης ἐμπορικοῦ κεφαλαίου ἀλλάζει· μιὰ νέα κατανομὴ τῶν οἰκονομικῶν δραστηριοτήτων δίνει τῶρα τὸ προβάδισμα στὴ Σύρο καὶ στὴ συνέχεια στὸν Πειραιά.

Ἐδῶ ἐπιχειρεῖται μιὰ ἀπόπειρα νὰ προσεγγιστοῦν οἱ δραστηριότητες τῶν ἐμποροκαπετάνιων μέσα ἀπὸ διαφορετικοῦ τύπου πηγές: τὶς φορτωτικὲς τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου Γερούση καὶ βιογραφικὲς πληροφορίες. Οἱ φορτωτικὲς μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἀνασυγκροτήσουμε μιὰ σειρά ἀπὸ ἐμπορικὰ ταξίδια πού πραγματοποιήθηκαν κυρίως σὲ ἓναν τυπικὸ ἐμπορικὸ χῶρο μεταξύ Σμύρνης, Σύρου καὶ Τεργέστης, στὸ χρονικὸ διάστημα πού καλύπτει τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ἐλληνικῆς ἐπανάστασης καὶ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ἀνεξάρτητου ἐλληνικοῦ κράτους⁶. Ἡ κάθε φορτωτικὴ ἀντιστοιχεῖ σὲ διαφορετικὸ φορτίο καὶ γι' αὐτὸ ἔγινε μιὰ προσπάθεια ἀνασυγκρότησης τοῦ κάθε ταξιδιοῦ. Σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις ἢ ἐπεξεργασία ἀνασυγκροτεῖ ὁλόκληρο τὸ ταξίδι: τὴν περίοδο φόρτωσης στὸ λιμάνι, τὸ χρόνο ταξιδιοῦ, τὴν περίοδο φόρτωσης στὸν τόπο ἀποστολῆς καὶ τὴν ἐπιστροφή συνήθως στὸν τόπο ἐκκίνησης τοῦ θαλάσσιου ταξιδιοῦ. Οἱ πολλαπλὲς μικρὲς φορτώσεις ἀντιστοιχοῦν σὲ παράλληλες μικρὲς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐμπόρων-φορτωτῶν. Ἐπίσης ἡ ποικιλία τῶν ἐλλήνων καπετάνιων —75 ὀνόματα σὲ μιὰ πενταετία— δηλώνει καὶ μεγάλη προσφορά ὑπηρεσιῶν στὶς ἐμπορικὲς μεταφορές.

Ὁ ἐμπορικὸς οἶκος ἀξιοποιεῖ καπετάνιους μὲ διαφορετικὲς σημαῖες οἱ ὁποῖες ἀπεικονίζουν τὶς μεταβολὲς πού συμβαίνουν αὐτὰ τὰ χρόνια στὴ ναυτιλία τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Ἀπὸ τὸ δεῖγμα τῶν φορτωτικῶν φαίνεται ὅτι στὰ χρόνια 1826-1834 ὁ ἐμπορικὸς οἶκος χρησιμοποιοῖ στὶς θαλάσσιες μεταφορές του καταρχὴν δαλματοὺς καπετάνιους μὲ αὐστριακὴ σημαία. Λίγοι καπετάνιοι ἐμφανίζονται στὸ παράδειγμά μας μὲ ρωσικὴ, ἰόνια καὶ παπικὴ σημαία. Μετὰ ἀπὸ τὸ 1829 παρατηροῦμε μιὰ συνεχῆ αὐξηση τῶν ἐλλήνων καπετάνιων. Γενικὴ παρατήρηση εἶναι ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν καπετάνιων, εἴτε Δαλ-

6. Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε., Ἀρχεῖο Γερούση, Α. Λυτὰ ἔγγραφα 6. Φορτωτικὲς (1826-1834). Βλ. Πίνακα «Φορτώσεις ἐμπορικῶν πλοίων μὲ ἑλληνες καπετάνιους 1829-1834».

ματῶν εἴτε Ἑλλήνων, συχνὰ ἐπανερχονται, πράγμα πού ἀποδεικνύει οἰκογενειακὴ ἐνασχόληση μὲ τὸ ἐπάγγελμα. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ναυτικοῦ ἦταν ἀπὸ τὰ πιὸ σταθερὰ καὶ οἰκογενειακὰ ἐπαγγέλματα.

Ὁ ναυτεμπορικὸς κόσμος τῶν μεγάλων ναυτικῶν κέντρων συνέχισε τὶς οικονομικὲς του δραστηριότητες πρὶν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου παρουσιάζοντας τὴν ἴδια «οἰκογενειακὴ» σταθερότητα. Ἡ τομὴ στὸ ναυτικὸ ἐπάγγελμα θὰ ἔλθει μὲ τὴ μετεγκατάσταση αὐτῶν τῶν πληθυσμῶν σὲ ἄλλες πόλεις, τὴν ἐνασχόληση μὲ ἄλλες οικονομικὲς δραστηριότητες καὶ περισσότερο μὲ τὴν τεχνολογικὴ ἐξέλιξη πού ἐπιβάλλεται στὴν «ἐπένδυσή» τους, δηλαδὴ τὴν ἐμφάνιση τοῦ ἀτμοῦ. Ἔως τότε ἐξαντλοῦνται ὅλα τὰ περιθώρια ἀξιοποίησης τοῦ παραδοσιακοῦ καραβιοῦ. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀποτελεῖ τὸ παλιωμένο καράβι συμπλοιοκτησίας καπετάνιου καὶ ἐμπορικοῦ οἴκου Γερούση τὸ 1826, γιὰ τὸ ὁποῖο προτείνεται ἀνταλλαγὴ μὲ «βουβαλόπετσες», οἱ ὁποῖες θὰ ἐπωλοῦντο στοὺς βυρσοδέψες τῆς Σμύρνης. Στὴ συνέχεια ὁ ἔμπορος ἀναλαμβάνει νὰ προμηθεύσει στὸν καπετάνιο καινούριο καράβι ἀπὸ τὴ Σύρο, τὸ ἀνατέλλον ναυπηγικὸ κέντρο τοῦ Αἰγαίου⁷. Ὁ ἔμπορος ἐπενδύει στὶς συμπλοιοκτησίες γιὰ νὰ μειώσει τὰ ἐξόδα τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν του, γιὰ νὰ σιγουρεύει μερικὲς ἐγκαιρὲς ἀποστολὲς σὲ περιόδους αἰχμῆς καὶ γιὰ νὰ διαχειρίζεται μέρος τῶν κερδῶν τῶν θαλασσίων μεταφορῶν. Σιγὰ σιγὰ φαίνεται νὰ μειώνεται ἡ αὐτονομία τῶν παραδοσιακῶν ἐμποροκαπετάνιων.

Ξαναγυρίζοντας στὸ δεῖγμα τοῦ ἀρχείου Γερούση παρατηροῦμε ὅτι ἀπὸ τοὺς 75 ἔλληνας καπετάνιους —συμπεριλαμβάνονται οἱ ρῶσοι καὶ ἰόνιοι ὑπήκοοι— οἱ καπετάνιοι πού ἐνδεικτικὰ ἐντοπίσαμε μὲ ἐπαναστατικὴ δράση εἶναι περίπου 20, στὴν πλειοψηφία τους Ψαριανοί. Παρόλο πού τὸ δεῖγμα εἶναι μικρό, ἀποτελεῖ, νομίζω, ἀντιπροσωπευτικὴ ἐνδειξὴ τῆς σταθερῆς ἐπαγγελματικῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἐμποροκαπετάνιων. Θὰ μπορούσαμε ἀκόμη νὰ ὑποθέσουμε ὅτι αὐτοὶ πού πρῶτοι ἔσπασαν τὴν ἐπαγγελματικὴ συνέχεια στὶς ἐμπορικὲς μεταφορὲς ἦταν οἱ Ὑδραῖοι μεταβαίνοντας σ' ἄλλες οικονομικὲς δραστηριότητες. Μετὰ ἀπὸ τὸ 1835 ὁ Πειραιὰς γίνεται πόλος ἑλξης ἐποίκων, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους πολλοὶ εἶναι Ὑδραῖοι⁸. Συνεπῶς, ὅταν γύρω στὰ 1850 ὁ οικονομικὸς ἀνταγωνισμὸς μὲ ἀφορμὴ τὴ διάδοση τοῦ ἀτμοῦ γίνεται ἰδιαίτερα ἐμφανῆς, οἱ Ὑδραῖοι ἔχουν ἤδη ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἐπαγγελματικὸ ὀρίζοντα⁹. Σὲ αὐτὲς τὶς ἐπαγγελματικὲς ἐπιλογὲς συνέβαλε τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ὑδρα

7. Μαρία Χριστίνα Χατζηγιάννου, *Ὁ ἐμπορικὸς οἶκος Γερούση. Ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία στὸ ἑλληνικὸ κράτος (ἀνέκδοτη διδακτ. διατριβή)*, Ἀθήνα 1989, 132.

8. Ἰω. Ἀλ. Μελετόπουλος, *Πειραιά*, Ἀθήνα 1945, 55-62.

9. Γι' αὐτὸ στὸ στατιστικὸ δεῖγμα τοῦ 1850, ἀπὸ τὰ 31 πλοῖα πού ἔφθασαν στὸν Πειραιὰ μὲ ἑλληνο-ὀθωμανικὴ καὶ σαμιωτικὴ σημαία μόνο 2 εἶχαν Ὑδραῖους καπετάνιους. C. Hatziossif, «Con-

ὅπως καὶ οἱ Σπέτσες ξεπεράστηκαν καὶ ὡς χῶροι συγκέντρωσης τοῦ ἐμπορο-ναυτιλιακοῦ κεφαλαίου, ἐνῶ οἱ Ψαριανοί, ποὺ προέρχονταν ἀπὸ ἓνα δορυφορικὸ —τῆς Χίου— νησί ἐκμεταλλεύτηκαν τὶς ἐπαγγελματικές τους γνώσεις, μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ νησιοῦ τους, στοὺς νέους τόπους ἐγκατάστασης, κυρίως στὴ Σύρο. Ἡ ἐνδεικτικὴ προσωπογραφικὴ παρουσίαση τῶν καπετάνιων τοῦ δείγματος τῶν φορτωτικῶν, ποὺ ἀκολουθεῖ, φωτίζει τὴν συμμετοχὴ τους στὸν ἀγῶνα τοῦ '21.

Ὁ Νικόλαος Ἀποστόλου, ὡς συνονόματος τοῦ ναυάρχου τῶν Ψαρῶν (1770-1827), θὰ πρέπει νὰ ἦταν καὶ ὁ ἴδιος Ψαριανός. Ἐξἄλλου κάποιος Ν. Ἀποστόλης, Ψαριανός, ἐμφανίζεται συνδρομητῆς ἔργου τοῦ Κ. Νικόδημου τὸ 1862 στὸν Πειραιά¹⁰.

Ὁ Ἀνδρέας Ἀρβανίτης ἔδρασε μὲ ψαριανὴ γολέτα τὸ 1825 στὴ Σάμο¹¹. Ἐνας Δημήτρης Ἀρβανίτης πῆρε μέρος μὲ ἄλλους κασιῶτες караβοκυραίους στὶς πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις μεταξὺ 1823-1825¹². Ἀπὸ τοὺς καπετάνιους μὲ τὸ ἐπώνυμο Γεωργίου, ἓνας Ἰωάννης ἐμφανίζεται ὡς ναύτης ἀπὸ τὰ Ψαρὰ τὸ 1821¹³. Τοῦ ἴδιου θὰ πρέπει νὰ ἦταν τὸ σκάφος ποὺ θεωρήθηκε πειρατικὸ καὶ πυρπολήθηκε τὸ 1827¹⁴.

Ὁ Βασίλης Γιαννουλάτος ἀπὸ τὴν Κεφαλονιά εἶναι ναύτης τοῦ 1821¹⁵. Ὁ Ἀναστάσιος Γκίζας εἶναι μᾶλλον Ὑδραῖος καθὼς ἡ γολέτα του «Σπάρτη», ἰδιοκτησίας Μιχ. Ἰατροῦ, καταχωρεῖται τὸ 1834 στὸ λιμάνι τῆς Ὑδρας¹⁶.

Ναύτης τοῦ 1821 εἶναι καὶ ὁ ψαριανός Ἰωάννης Καμπούρης¹⁷. Ὁ ἴδιος ἀνῆκε στὸ πλήρωμα τοῦ πυρπολικοῦ τοῦ ψαριανοῦ Γ. Καλαφάτη καὶ πῆρε μέρος τὸ 1821 στὴν ἀποστολὴ τοῦ Δ. Παπανικολῆ. Τὸ 1828 ὁ Ι. Καμπούρης ὑπηρετοῦσε τὸν R. Church καὶ τὴ Δημογεροντία τῶν Ψαριανῶν μὲ τὴν Ἀντι-

junctural Crisis and Structural Problems in the Greek Merchant Marine in the 19th Century: Reaction of the State and Private Interests», *Journal of the Hellenic Diaspora*, XII/4 (1985) 13, 15.

10. Ι. Λαζαρόπουλος, *Τὸ πολεμικὸν ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ Ἀνεξαρτησίας μέχρι βασιλείας Ὀθωνος (1821-33)*, Ἀθήνα 1936, 53. Ἀν. Ἀνδρ. Χ' Ἀναργύρου, *Τὰ Σπετσιώτικα. Συλλογὴ ἱστορικῶν ἐγγράφων*, τ. Γ', Ἀθήνα 1926, 643. Κ. Νικόδημος, *Ἑπόμνημα τῆς νήσου Ψαρῶν*, τ. Β', Ἀθήνα 1862.

11. Κ. Νικόδημος, *Ἑπόμνημα...*, 3.

12. Ν. Μαυρῆς, *Ἱστορικὸν ἀρχεῖον Κάσου*, Ἀθήνα 1937, τ. Β', 213-14, τ. Γ', 118-21.

13. Γ. Φωτόπουλος, *Ἱστορία τῶν κατὰ θάλασσαν ἀγωνιστῶν τοῦ ἱεροῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821*, Ἀθήνα 1870, 13.

14. Δέσποινα Θεμελῆ-Κατηφόρη, *Ἡ δίωξις τῆς πειρατείας καὶ τὸ Θαλάσσιο Δικαστήριον*, Ἀθήνα 1973, τ. Β', 104.

15. Γ. Φωτόπουλος, *Ἱστορία...*, 15.

16. *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, τ. 16 (1778-1832), Πειραιᾶς 1932, 218-219 (βλ. χφ. εὔρετήριο Φιλίας Ζουρντοῦ-Λεούση).

17. Γ. Φωτόπουλος, *Ἱστορία...*, 13. *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, τ. 15 (1829-1832), Πειραιᾶς 1931, 165, 167, 250 (βλ. χφ. εὔρετήριο Φιλίας Ζουρντοῦ-Λεούση).

κυβερνητική επιτροπή. Το 1830 σημειώνεται ότι είχε χάσει στην καταστροφή της Κάσου την εμπορική γολέτα του 700 κοιλών, αξίας 4000 γροσίων¹⁸.

Ο Γεώργιος Καλάρης, ψαριανός πλοίαρχος, αναλαμβάνει το 1825 έμμιση αποστολή (2000 γρόσια) από την επιτροπή των Ψαριανών προς τους προκρίτους των Σπετσών¹⁹.

Ο Ανδρέας Κατζουλιέρης και ο Νικόλαος Κοτζιάς πρέπει επίσης να είναι ψαριανοί²⁰.

Υδραίος της παλιάς φρουράς είναι ο Μιχαήλ Κιοσσές, καπετάνιος στο μπρίκι «Τομπάζης» του Ν. Έμ. Τομπάζη, του Γ. Μοσχονά και του Δ. Λαζαρίμου²¹.

Ο Γεώργιος Δ. Κουτσοδόντης, ψαριανός ναύτης, ανήκε στο πλήρωμα του πυρπολικού του Κ. Νικόδημου και συμμετείχε σε επιχείρηση κοντά στη Μυτιλήνη το 1824. Το 1828 παρουσιάζεται στο Θαλάσσιο Δικαστήριο υπόθεση σχετικά με την ιδιοκτησία γολέτας από τον Γ. Κουτσοδόντη και έναν όμώνυμό του²².

Οι αδελφοί Κυπαρίσσης και Νικόλαος Κυπαρίσσης είναι επίσης Ψαριανοί, και η γολέτα «Φιλοκτήτης», που εμφανίζεται στις φορτωτικές του οίκου Γερούση, ανήκει στα καράβια που περισώθηκαν από τον ψαριανό στόλο του 1821. Μετά από την καταστροφή του νησιού πήρε αποζημίωση 20.000 γρόσια²³.

Ο Θεοδωρής Κυριάκου μπορεί να είναι ο πλοίαρχος της πολεμικής γολέτας «Ειρήνη» που πήρε μέρος σε επιχειρήσεις έναντι πειρατών το 1827²⁴.

Ο Γεώργιος Λαλεχός είναι Υδραίος πυρπολητής. Το καράβι του «Λυκομήδης» ναυπηγημένο από ξύλο δρυός το 1820-21, είχε συνιδιοκτήτες, εκτός από τον ίδιο, τον Σταμάτη και τον Βασίλη Μπουντούρη²⁵. Το 1834 εμφανίζεται να εκτελεί εμπορικό ταξίδι του οίκου Γερούση από την Τεργέστη στο Ναύπλιο,

18. Γεωργία Κουλικούρη, *Ο «Αλέξανδρος» του Χ' Αλεξάνδρη*, Αθήνα 1972, 266. Ν. Μαυρή, *Ιστορικών αρχείων*, τ. Α', 171. *Αρχείον της Κοινότητας Ύδρας*, τ. 11 (1825), Πειραιάς 1929, 322, 655 (βλ. χφ. εύρετήριο Φιλίας Ζουρντου-Λεούση).

19. Μ. Δούκας, *Ημεροίσια συμβάντα της αλώσεως των Ψαρών*, Ερμούπολη 1884, 28. Κ. Νικόδημος, *Υπόμνημα...*, τ. Β', 19. Αν. Ανδρ. Χ' Αναργύρου, *Τά Σπετσιώτικα*, τ. Γ', 626.

20. Πρβ. το ίδιο επώνυμο στα Ψαρά, Κ. Νικόδημος, *Υπόμνημα...*, τ. Β', 71, 375.

21. *Αρχείον της Κοινότητας Ύδρας*, τ. 16 (1778-1832), Πειραιάς 1932, 216-217.

22. Μ. Δούκας, *Ημεροίσια...*, 32. Δέσποινα Θεμελή-Κατηφόρη, *Αί αποφάσεις του Θαλασίου Δικαστηρίου. 1828-1829*, Αθήνα 1976, 197-200.

23. Ι. Λαζαρόπουλος, *Τό πολεμικόν...*, 78. *Αρχείον της Κοινότητας Ύδρας*, τ. 15 (1829-32), Πειραιάς 1931, 164.

24. Ν. Μαυρής, *Ιστορικόν αρχείον Κάσου*, τ. Β', Αθήνα 1937, 113.

25. Γ. Φωτόπουλος, *Ιστορία...*, 9. *Αρχείον της Κοινότητας Ύδρας*, τ. 15 (1829-32), Πειραιάς 1931, 108, 127, 228.

και τὸ 1856 διεκδικεῖ πολεμικὴ ἀποζημίωση ἀπὸ τὶς γενικὲς ἀπαιτήσεις τῶν Ὑδραίων²⁶.

Ὁ Δημήτρης Λουμάκης, Ψαριανός, εἶχε καταδρομικὸ στόν ἀγῶνα τοῦ 1821²⁷.

Ὁ Ἀναγνώστης Μπουρέκης θὰ πρέπει νὰ ταυτίζεται μὲ τὸν Ἀναγνώστη Μπουρέκα, μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Ψαρῶν στὴν Ἐπανάσταση καὶ καπετάνιος καραβιοῦ 23 τροπιδῶν ποῦ χρηματοδοτήθηκε ἀπὸ τοὺς Ψαριανοὺς²⁸.

Ὁ Μιχαὴλ Φιλίνης εἶναι ψαριανὸς πυρπολητῆς²⁹, καθὼς καὶ ὁ Γεώργιος Χιλᾶς, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν χτύπησε μίαν ὀθωμανικὴ γολέτα μαζί μὲ ἄλλους Ψαριανοὺς καὶ μοιράστηκαν τὴ λεία³⁰.

Μία παρατήρηση ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ σὲ σχέση μὲ τὰ ὀνόματα τῶν καραβιῶν. Στὸ δεῖγμα τοῦ 1781-1797 τὰ ὀνόματα ποῦ πλειοψηφοῦν εἶναι τὰ θρησκευτικὰ, καὶ εἰδικὰ στὰ ὑδραϊκὰ καράβια τὸ ὄνομα «Παναγία τῆς Ὑδρας». Στὸ δεῖγμα τῶν φορτωτικῶν 1829-1834 τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα εἶναι περισσότερα ἀπὸ τὰ θρησκευτικὰ, μιὰ ἐνδειξὴ ἀκόμη ἐνὸς κόσμου ποῦ ἀλλάζει καὶ ἀνακαλύπτει τὸ «ἀρχαιοελληνικὸ κλέος»³¹.

Μποροῦμε λοιπὸν νὰ διαγράψουμε σχηματικὰ τὸν κύκλο τῆς ἐπαγγελματικῆς ζωῆς τῶν ἐμποροκαπετάνιων: ἐμπορικὲς-ναυτιλιακὲς δραστηριότητες στὴν τουρκοκρατία, συμμετοχὴ στὶς πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις τοῦ '21, καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν καὶ ἐγκατάσταση Ψαριανῶν στὴ Σύρο, ὅπου οἱ ἐμποροκαπετάνιοι θὰ συνεχίσουν νὰ προσφέρουν τὶς ναυτικὲς ὑπηρεσίες τους, μείωση τῆς ὑλικῆς περιουσίας τῶν ἐμποροκαπετάνιων —καράβια— καὶ μετεγκατάσταση μεγάλου ἀριθμοῦ Ὑδραίων μετὰ τὸ 1835 στὸν Πειραιά. Ἐνα ἄλλο ἐρώτημα σχετίζεται μὲ τὴ διαχείριση τῶν πολεμικῶν ἀποζημιώσεων ποῦ πῆραν ἀρκετοὶ ἀπὸ αὐτοὺς· ἡ Δέσποινα Θεμελῆ-Κατηφόρη διερενοῦσε τὴν ὑπόθεση τῆς τοποθέτησης τῶν ἀποζημιώσεων σὲ γῆ. Στὴ Σύρο οἱ παλιοὶ ἐμποροκαπετάνιοι θὰ γνωρίσουν καὶ ἕναν νέο διαχωρισμὸ στὶς οἰκονομικὲς τους δραστηριότητες. Οἱ οἰκονομικὰ «ἀσθενέστεροι» καπετάνιοι ποῦ θὰ παραμείνουν στὸ ἐπάγγελμα θὰ συνεργαστοῦν μὲ τὰ ἐμπορικὰ δίκτυα³². Οἱ ἐμπορικὲς δραστηριότητες τῶν κα-

26. Βλ. *Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως*, φ. 35, 30 Ἰουλίου 1856, στό: *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, ὅ.π., 236.

27. Κ. Νικόδημος, *Ἐπόμνημα...*, τ. Α', 333, 362.

28. Μ. Δούκας, *Ἡμερούσια...*, 28. *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, ὅ.π., 160-1.

29. Γ. Φωτόπουλος, *Ἱστορία...*, 9.

30. Κ. Νικόδημος, *Ἐπόμνημα...*, τ. Β', 338.

31. Πρβ. πίνακες κίνησης πλοίων, "Ὀλγα Κατσαρδῆ-Hering, «Ἡ αὐστριακὴ πολιτικὴ...», 510-537 καὶ ἐδῶ, πίνακας «Φορτώσεις ἐμπορικῶν πλοίων...».

32. "Ο.π. σημ. 9. Στὸ παράδειγμα τοῦ οἴκου Γερούση παρατηρεῖται ὁ μηχανισμὸς διευθέτησης τῶν ἐμπορικῶν μεταφορῶν μέσα ἀπὸ τὶς συμπλοικητικὲς καὶ τὶς ναυλώσεις στὸ διάστημα μεταξὺ 1823 καὶ 1834. Μ.-Χ. Χατζηγιάννου, *Ὁ ἐμπορικὸς οἶκος Γερούση (1823-1870)...*, 132-140.

πετάνιων τείνουν νά μὴν εἶναι αὐτόνομες. Ὁ καπετάνιος μπορεῖ νά προσφέρει τὸν ναῦλο του ἢ ἀκόμη καὶ ἐπιπλέον κεφάλαιο· ἐπίσης προσφέρει ὑπηρεσίες: ἐπιβλέπει τὴ φόρτωση τῶν ἐμπορευμάτων καὶ βεβαίως τὴν ἀσφαλὴ καὶ μερικές φορές ἀποκλειστικὴ μεταφορὰ τους στὸν τόπο ἐκφόρτωσης. Ὁ καπετάνιος ἐκμεταλλεύεται, δηλαδή, τὴ γνώση τοῦ ἐμπόρου στὴν ἀγορὰ καὶ στὴ διάθεση τοῦ προϊόντος, ἐνῶ ὁ ἔμπορος δέχεται τὴ συμμετοχὴ του, συχνὰ μὲ ἴσους ὄρους, γιὰ τὴν ἀναγκαία συγκέντρωση τοῦ ἐμπορικοῦ κεφαλαίου καὶ τὴ δημιουργία ἰσχυροῦ κινήτρου γιὰ τὴν προσεκτικὴ καὶ ἔγκαιρη μεταφορὰ τοῦ προϊόντος³³. Ὡστόσο ἡ συνολικὴ διαπραγμάτευση τῆς ἀγοραπωλησίας ἀνήκει στὸν ἐμπορικὸ οἶκο.

Οἱ κοινωνικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ ὅροι ποὺ θέτουν τὴν τομὴ στὴν ἱστορία τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας κατὰ τὴν ἐλληνικὴ ἐπανάσταση μποροῦν νά γίνουν εὐληπτοὶ καὶ μέσα ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν ἰδιῶν τῶν καπετάνιων· ὥστε ὁ τόνος νά μεταφέρεται ἀπὸ τὴς δομὲς στὰ ἴδια τὰ ἄτομα. Μὲ τὴν ἐλληνικὴ ἐπανάσταση καὶ τὴ δημιουργία τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους δημιουργοῦνται οἱ προϋποθέσεις γιὰ μεταβολὲς στὸν ἐπαγγελματικὸ τους ὀρίζοντα. Μεταβολὲς ποὺ ὀρίζονται καὶ ἀπὸ τὴς πληθυσμιακῆς μετακινήσεις καὶ ἀνακατατάξεις, σὲ συνδυασμὸ μὲ τοὺς νέους οἰκονομικοὺς ὄρους.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1991

33. Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε., Ἄρχαιο Γερουσίη, Α. Λυτὰ ἔγγραφα, 4. Ναυλοσύμφωνα 1823, 1824, 1827, 1829, 1831-1834 (1-31).

ΠΙΝΑΚΑΣ

Φορτώσεις ἐμπορικῶν πλοίων με ἑλληνες καπετάνιους (1829-1834)*

Νικ. Ἀποστόλου, «Αἱ Τρεῖς Δυνάμεις», ἑλληνική σημαία		28/1/1832	
		7/2/1832	
Σύρος		7/2/1832	
1. 7/11/1831		7/2/1832	
22/11/1831		7/2/1832	
22/11/1831	3 φορτώσεις	9/2/1832	17 φορτώσεις
Τεργέστη		Τεργέστη	
2. 11/2/1832	1 φόρτωση	3. 20/4/1832	
		20/4/1832	
Σύρος		20/4/1832	
3. 21/3/1832		20/4/1832	
29/3/1832		20/4/1832	
9/4/1832	3 φορτώσεις	20/4/1832	
Τεργέστη		20/4/1832	
4. 10/7/1832		20/4/1832	
10/7/1832		20/4/1832	
10/7/1832	3 φορτώσεις	20/4/1832	10 φορτώσεις
Σύρος		Σύρος	
5. 22/12/1832		4. 4/2/1833	
24/12/1832	2 φορτώσεις	6/2/1833	
Τεργέστη		6/2/1833	
6. 22/4/1832	1 φόρτωση	7/2/1833	
Ἀνδρέας Ἀρβανίτης, «Ἀριστείδης», ἑλληνική σημαία		7/2/1833	
		8/2/1833	
Σύρος		9/2/1833	
1. 9/2/1831	1 φόρτωση	16/2/1833	
		19/2/1833	
Σύρος		21/2/1833	
2. 22/1/1832		21/2/1833	
23/1/1832		21/2/1833	
23/1/1832		22/2/1833	
27/1/1832		24/2/1833	
27/1/1832		28/2/1833	15 φορτώσεις
28/1/1832		Δημήτρης Ἀρβανίτης, «Ἐπαμεινών- δας», ἑλληνική σημαία	
28/1/1832		Τεργέστη	
28/1/1832		1. 9/1/1832	
28/1/1832		9/1/1832	
28/1/1832		9/1/1832	

* Πηγή: ΚΝΕ/ΕΙΕ, ἀρχεῖο Γερούση, Α. Λυτὰ ἐγγράφα, 6. Φορτωτικὲς

	9/1/1832		28/2/1833	
	9/1/1832		1/3/1833	
	9/1/1832		2/3/1833	
	21/1/1832	7 φορτώσεις	4/3/1833	24 φορτώσεις
	Σύρος		Τεργέστη	
2.	6/9/1832		5. 30/5/1833	
	12/9/1832		31/5/1833	
	13/9/1832		31/5/1833	
	16/9/1832		4/6/1833	
	27/9/1832		4/6/1833	5 φορτώσεις
	27/9/1832			
	28/9/1832	7 φορτώσεις	6. Σύρος	
			21/7/1833	
			21/7/1833	
			22/7/1833	
			23/7/1833	4 φορτώσεις
3.	Τεργέστη		Αϊνος	
	30/11/1832		29/7/1833	1 φόρτωση
	30/11/1832		Ναύπλιο	
	30/11/1832		29/7/1833	
	30/11/1832		29/7/1833	
	30/11/1832		29/7/1833	
	30/11/1832		31/7/1833	
	30/11/1832		31/7/1833	
	30/11/1832		31/7/1833	
	30/11/1832		31/7/1833	
	30/11/1832		31/7/1833	
	30/11/1832	14 φορτώσεις	31/7/1833	9 φορτώσεις
	30/11/1832		31/7/1833	
	Σύρος		Σύρος	
4.	6/2/1833		2/8/1833	
	6/2/1833		3/8/1833	
	14/2/1833		3/8/1833	
	17/2/1833		3/8/1833	
	17/2/1833		3/8/1833	4 φορτώσεις
	17/2/1833		3/8/1833	
	18/2/1833		Ναύπλιο	
	18/2/1833		9/8/1833	
	18/2/1833		10/8/1833	
	20/2/1833		10/8/1833	
	20/2/1833		12/8/1833	4 φορτώσεις
	20/2/1833		Τεργέστη	
	20/2/1833		7. 4/10/1833	
	20/2/1833		4/10/1833	
	21/2/1833		4/10/1833	
	22/2/1833		4/10/1833	
	22/2/1833		7/10/1833	
	22/2/1833		7/10/1833	
	22/2/1833		7/10/1833	
	22/2/1833		7/10/1833	
	27/2/1833		7/10/1833	

8/10/1833		Θεόδωρος Γεωργίου, «'Αλκιβιάδης», έλληνική σημαία
8/10/1833		Σύρος
8/10/1833		1. 12/2/1832 1 φόρτωση
8/10/1833		Τεργέστη
8/10/1833	14 φορτώσεις	2. 1/3/1832 1 φόρτωση
Σύρος		Διαμαντής Γεωργίου, «Ποσειδών»
8. 28/1/1834		Σμύρνη
29/1/1834		1. 12/6/1832 1 φόρτωση
1/2/1834		Ιωάννης Γεωργίου, «'Αριστείδης»
2/2/1834		Τεργέστη
3/2/1834		1. 22/8/1833
10/2/1834		28/8/1833
15/2/1834		1/9/1833
15/2/1834		9/9/1833
17/2/1834	10 φορτώσεις	9/9/1833 5 φορτώσεις
Τεργέστη		'Ανδρέας Γιαλούρης, «Εύτυχής», έλ- ληνική σημαία
9. 10/5/1834		Τεργέστη
24/5/1834		1. 25/1/1834
4/6/1834	3 φορτώσεις	25/1/1834
Αϊνος		25/1/1834
10. 25/7/1834	1 φόρτωση	25/1/1834
		25/1/1834
Ιωάννης Βαλλιάνος, «'Αγ. Γεώργιος», ρωσική σημαία		25/1/1834
Σύρος		25/1/1834
1. 29/8/1829		25/1/1834 7 φορτώσεις
31/8/1829		Γεώργιος Ν. Γιάνναρης, «Φιλοκλήτης», έλληνική σημαία
2/9/1829	3 φορτώσεις	Τεργέστη
Γεράσιμος Βλασσόπουλος, «'Αγ. Ίω- άννης», ιόνια σημαία		1. 1/8/1833
Φώκαια-Τσεσμές		1/8/1833
1. 3/10/1826		1/8/1833 3 φορτώσεις
21/10/1826		Βασίλης Γιαννουλάτος, «'Αγ. Σπυρί- δων», ιόνια σημαία
21/10/1826		Τεργέστη
23/10/1826	4 φορτώσεις	1. 20/12/1826
'Αγγελος Βρεττός, «Μάρκος Μπό- τσαρης»		20/12/1826
Σύρος		20/12/1826
1. 18/2/1833	1 φόρτωση	11/1/1827 4 φορτώσεις
Γεώργιος Γεωργαλάς, «'Αχιλλεύς»		Ν. Γιοργαντάς, «'Αγ. Νικόλαος»
Σύρος		Γαλαξίδι
1. 26/6/1833	1 φόρτωση	1. 21/10/1831
		21/10/1831 2 φορτώσεις

- Ἀναστάσιος Θ. Γκίτζας, «Σπάρτη»*
 Ναύπλιο
 1. 22/5/1833 1 φόρτωση
- Στέφανος Δημητρίου, «Χελιδών», ἑλλη-
 νική σημαία*
 Σύρος
 1. 23/1/1832
 23/1/1832 2 φορτώσεις
- Κωνσταντίνος Δημητρίου, «Ἄμα-
 ράντη», ἑλληνική σημαία*
 Τεργέστη
 1. 11/10/1832
 20/10/1832
 20/10/1832
 20/10/1832
 22/10/1832 5 φορτώσεις
- Ἀνδρέας Ἐλευθερίου, «Τύχη», ἑλλη-
 νική σημαία*
 Σύρος
 1. 18/6/1831 1 φόρτωση
- Γεώργιος Ζῶτος, «Ἀγ. Γεώργιος», ἰό-
 νια σημαία*
 Σύρος
 1. 29/7/1829 1 φόρτωση
- Παντελῆς Ἰωάννου, «Ἡρακλῆς»*
 Θεσσαλονίκη
 1. 17/10/1832 1 φόρτωση
- Δημήτρης Καβάρης, «Εὐτυχία», ἑλλη-
 νική σημαία*
 Τεργέστη
 1. 21/8/1830 1 φόρτωση
- Γεώργιος Κακάβης, «Φιλοκτήτης»*
 Τεργέστη
 1. 14/8/1833
 14/8/1833
 14/8/1833
 19/8/1833
 21/8/1833 5 φορτώσεις
- Γεώργιος Καλάρης, «Ἀχιλλεύς», ἑλ-
 ληνική σημαία*
 Σύρος
 1. 4/6/1829 1 φόρτωση
- Τεργέστη
 2. 5/12/1833 1 φόρτωση
- Δημήτρης Καμένος, «Πολύβιος»*
 Τεργέστη
 1. 19/2/1834 1 φόρτωση
- Ἰωάννης Καμπούρης, «Εὐαγγελί-
 στρια», ἑλληνική σημαία*
 Τεργέστη
 1. 7/9/1832
 7/9/1832
 7/9/1832
 7/9/1832 5 φορτώσεις
- Σύρος
 2. 24/3/1833 1 φόρτωση
- Τεργέστη
 3. 8/4/1834
 8/4/1834
 8/4/1834
 8/4/1834
 8/4/1834 6 φορτώσεις
- Εὐάγγελος Καραβίας, «Ἀγ. Σπυρί-
 δων», ἰόνια σημαία*
 Σύρος
 1. 23/6/1829
 23/6/1829
 25/6/1829
 27/6/1829
 27/6/1829 5 φορτώσεις
- Γεώργιος Καραβίας-Γρίβας, «Ἀγ.
 Νικόλαος», ἰόνια σημαία*
 Σύρος
 1. 20/4/1829
 16/5/1829 2 φορτώσεις
- Ἀναγνώστης Κάρπας, «Ἀθήνα», ἑλ-
 ληνική σημαία*
 Σύρος
 1. 22/4/1829
 24/4/1829 2 φορτώσεις
- Ἀνδρέας Κατζουλιέρης, «Κίμων»*
 Σύρος
 1. 17/9/1829 1 φόρτωση

Μιχαήλ Κιοσσές, «Τομπάζης»

Τεργέστη

1. 15/7/1833 1 φόρτωση

Γωάννης Κόκκινος, «Άγ. Νικόλαος»,
ρωσική σημαία

Σύρος

1. 20/9/1828 1 φόρτωση

Μάρκος Κοκόλης, «Πηνελόπη», ρω-
σική σημαία

Σύρος

1. 15/8/1827 1 φόρτωση

Χίος

2. 17/9/1827 1 φόρτωση

Τεργέστη

3. 31/10/1827

31/10/1827

31/10/1827 3 φορτώσεις

Άνδρέας Κοκόλης, «Άγ. Σαράντες», ίο-
νια σημαία

Καλαμάκι (Ίσθμός)

1. 10/2/1828

10/2/1828 2 φορτώσεις

Αίγινα

14/2/1828

28/2/1828 2 φορτώσεις

Άντώνης Κοντογούρης, «Ποσειδών», ίο-
νια σημαία

Σύρος

1. 3/4/1828

3/4/1828

4/4/1828 3 φορτώσεις

Νικόλαος Γεω. Κοτζιάς, «Άγ. Σα-
ράντες», ελληνική σημαία

Σύρος

1. 2/6/1829

2/7/1829

14/7/1829

15/7/1829 4 φορτώσεις

Σύρος

2. 1829

1829 2 φορτώσεις

Μιχαήλ Κοτρόζος, «Θεμιστοκλής»,
ελληνική σημαία

Τεργέστη

1. 25/2/1833

25/2/1833

25/2/1833

25/2/1833

4 φορτώσεις

Νικόλαος Κούμας, «Άγ. Νικόλαος»,
ρωσική σημαία

Σύρος

1. 25/11/1828

1 φόρτωση

Σύρος

2. 10/10/1829

14/10/1829

2 φορτώσεις

Γεώργιος Κουτσοδόντης, «Θεμιστο-
κλής», ελληνική σημαία

Σύρος

1. 9/12/1831

1 φόρτωση

Τεργέστη

2. 2/3/1832

1 φόρτωση

Κυπαρίσσης Κ. Κυπαρίσσης, «Φιλοκτή-
της», ελληνική σημαία

Σύρος

1. 11/3/1832

12/3/1832

12/3/1832

3 φορτώσεις

Νικόλαος Κ. Κυπαρίσσης, «Corriere»

Τεργέστη

1. 10/7/1834

1 φόρτωση

Θεόδωρος Κυριάκος, «Καλλιόπη», έλ-
ληνική σημαία

Σύρος

1. 17/11/1831

29/11/1831

2 φορτώσεις

Τεργέστη

2. 28/2/1832

28/2/1832

28/2/1832

28/2/1832

6/3/1832

5 φορτώσεις

Μανώλης Λαγός, «*Άγ. Νικόλαος*»,
έλληνική σημαία

Σύρος

1. 2/9/1829
14/9/1829
14/9/1829 3 φορτώσεις

Γεώργιος Λαλεχός, «*Λυκομήδης*», έλ-
ληνική σημαία

Τεργέστη

1. 6/3/1834 1 φόρτωση

Παναγιώτης Λεβουήης, «*Εύαγγελί-
στρια*», ιόνια σημαία

Σύρος

1. 22/5/1827
26/5/1827
28/5/1827 3 φορτώσεις

Τεργέστη

2. 2/7/1827 1 φόρτωση

Δημήτρης Λουμάκης, «*Άχιλλεύς*»,
έλληνική σημαία

Σύρος

1. 16/5/1829 1 φόρτωση

Γωάννης Μανολούδης, «*Τρίτων*», έλ-
ληνική σημαία

Σύρος

1. 19/4/1832 1 φόρτωση

Τεργέστη

2. 24/7/1832
24/7/1832
24/7/1832
24/7/1832
24/7/1832
24/7/1832 7 φορτώσεις

Σταύρος Νικ. Μεταξάς, «*Άμφιτρίτη*»,
ιόνια σημαία

Σύρος

1. 3/4/1828 1 φόρτωση

Κοσμέτος Μουσούρης, «*Άπόλλων*»

Σύρος

1. 28/2/1833 1 φόρτωση

Τεργέστη

2. 25/4/1833
25/4/1833 2 φορτώσεις

Γιάννης Μπόλασης, «*Άγ. Νικόλαος*»

Σύρος

1. 1/3/1833 1 φόρτωση

Άναγνώστης Μπουρέκας, «*Λεωνίδα*»

Σμύρνη-Σύρος

1. 28/2/1833
3/3/1833 2 φορτώσεις

Γωάννης Μπούρης, «*Κλεόβουλος*»,
έλληνική σημαία

Σύρος

1. 4/1/1832 1 φόρτωση

Νικόλαος Άποστ. Μυλωνάς, «*Αί Τρεις
Δυνάμεις*»

Τεργέστη

1. 31/1/1832 1 φόρτωση

Τεργέστη

2. 22/4/1832 1 φόρτωση

Άντώνης Όριέτας, «*Άθηνά*», έλλη-
νική σημαία

Σύρος

1. 28/9/1833 1 φόρτωση

Τεργέστη

2. 18/12/1833 1 φόρτωση

Ευστράτιος Παναγιωταράς, «*Μάρκος
Μπότσαρης*», έλληνική σημαία

Τεργέστη

1. 26/4/1833 1 φόρτωση

Τεργέστη

2. 27/12/1833
13/1/1834
13/1/1834
13/1/1834
13/1/1834 5 φορτώσεις

Άνδρέας Πανάς, «*Πελοπίδας*», ιόνια
σημαία

Σμύρνη

1. 15/12/1831 1 φόρτωση

Νικ. Παπαμιχάλης, «Ουρανία»		3/8/1832	
Τεργέστη		13/8/1832	
1. 5/11/1832	1 φόρτωση	13/8/1832	
		14/8/1832	
Γεω. Παππᾶς, «Παναγία Κεχαριτωμένη», ελληνική σημαία		14/8/1832	
		14/8/1832	
Σύρος		15/8/1832	12 φορτώσεις
1. 19/5/1832		Γεώργιος Τζακάλης, «Μιλτιάδης», ρωσική σημαία	
19/5/1832	2 φορτώσεις	Σύρος	
Κωνσταντίνος Παπαπέτρος, «Άγία Παρασκευή»		1. 3/12/1828	
Σύρος		3/12/1828	
1. 25/6/1832	1 φόρτωση	4/12/1828	3 φορτώσεις
Δημ. Παρρίσης, «Άλέξανδρος ο Μακεδών»		Σύρος	
Τεργέστη		2. 5/1/1829	1 φόρτωση
1. 19/4/1832	1 φόρτωση	Άγγελος Τζανάβαρης, «Fortuna», ελληνική σημαία	
Κωνστ. Πιτζούνης, «Ευαγγελίστρια»		Τεργέστη	
Τεργέστη		1. 20/8/1832	
1. 4/11/1833		22/8/1832	
4/11/1833		22/8/1832	
5/11/1833		22/8/1832	
6/11/1833	4 φορτώσεις	22/8/1832	
Τεργέστη		22/8/1832	7 φορτώσεις
2. 9/7/1834	1 φόρτωση	Άντώνης Τζάνες, «Μάρκος Μπότσαρης», ελληνική σημαία	
Χριστόφορος Σεραγετόπουλος, «Tre Sonrapi»		Σύρος	
Τεργέστη		1. 15/5/1833	1 φόρτωση
1. 20/11/1833		Τεργέστη	
20/11/1833		2. 20/7/1833	
20/11/1833		22/7/1833	2 φορτώσεις
20/11/1833	4 φορτώσεις	Ιωάννης Κ. Τζανής, «Παναγία της Ύδρας»	
Κωνστ. Σκαντέλης, «Κίμων»		Σύρος	
Σύρος		1. 22/12/1831	1 φόρτωση
1. 24/1/1833	1 φόρτωση	Ιάκωβος Τζιτζιλιάνος, «Άγλαΐα»	
Κωνστ. Σκιαδίτης, «Άμαράντη», ελληνική σημαία		Τεργέστη	
Σύρος		1. 14/1/1833	1 φόρτωση
1. 2/8/1832		Στέφανος Τζίφος, «Έπαμεινώνδας», ελληνική σημαία	
2/8/1832		Σύρος	
2/8/1832		1. 6/4/1832	
2/8/1832			

	12/5/1832				
	20/5/1832	3 φορτώσεις			Γεώργιος Χιλᾶς, «Πηνελόπη», ρωσική σημαία
	Τεργέστη				Σύρος
2.	6/8/1832			1.	29/9/1828 1 φόρτωση
	6/8/1832	2 φορτώσεις			Σύρος
	Ἀλέξανδρος Τζώρτζης, «Ἀγ. Παντε- λεήμων», γραικοθωμανική σημαία			2.	14/3/1829
	Σύρος				14/3/1829
1.	14/12/1832	1 φόρτωση			14/3/1829
	Δημήτρης Β. Τόνκας, «Ἀριστείδης»				16/3/1829
	Τεργέστη				18/3/1829
1.	25/12/1832	1 φόρτωση			24/3/1829 6 φορτώσεις
	Χαράλαμπος Τουλιάτος, «Mercurio», ἰό- νια σημαία				Ἀἴγιο
	Σύρος			3.	7/9/1829 1 φόρτωση
1.	27/3/1829	1 φόρτωση			Γεώργιος Χιλᾶς, «Ἀριστείδης», ἑλλη- νική σημαία
	Μιχαὴλ Φιλίνης, «Μιλτιάδης»				Σύρος
	Τεργέστη			4.	7/12/1831
1.	11/11/1833				19/12/1821 2 φορτώσεις
	11/11/1833				Τεργέστη
	18/1/1834			5.	6/3/1832
	18/1/1834				6/3/1832
	18/1/1834	5 φορτώσεις			6/3/1832
	Εὐστράτιος Χατζόπουλος, «Ἀγία Παρασκευή»				6/3/1832
	Ἄσπρα Σπίτια				6/3/1832
1.	9/9/1833	1 φόρτωση			14/3/1832 7 φορτώσεις
	Τεργέστη				Τεργέστη
2.	10/11/1833			6.	18/7/1833
	10/11/1833	2 φορτώσεις			18/7/1833
					18/7/1833
					23/7/1833 5 φορτώσεις